

HY/14210/00.13.00/2024
10.10.2024

Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle 11.10.2024

HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Helsingin yliopiston lausunto: Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Helsingin yliopisto kiittää eduskuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen valtion talousarvioksi 2025.

Yliopisto pitää tärkeänä sitä, että hallitus on sitoutunut kansalliseen tavoitteeseen nostaa Suomen tutkimus- ja kehittämismenot 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tämä näkyy myös valtion talousarviossa ensi vuodelle, kun T&K-rahoitus rahoituslain mukaisesti vuonna 2025 nousee.

Olemme tyytyväisiä siihen, että T&K-rahoituksen kasvu heijastuu myös tieteen ja tutkimuksen rahoitukseen. TKI-kentän ydin ja perusta on yliopistoissa ja muissa tutkimusorganisaatioissa tehtävän tutkimuksen hyödyntäminen. Ilman uuden tiedon leviämistä ja hyödyntämistä koko TKI-toiminta jää torsoksi.

T&K-rahoituksen käytön monivuotisen suunnitelman linjaukset eivät kuitenkaan täysin heijastu julkisen talouden suunnitelmaan 2025–2028, eivätkä myöskään siten talousarvioehdotukseen 2025. Yliopisto kiinnittää huomiota siihen, että hallitusohjelman sekä erityisesti parlamentaarisen TKI-työryhmän loppuraportissa esitetystä linjauksesta huolimatta T&K-rahoitusta ei ole toistaiseksi kohdennettu yliopistojen pysyvän valtionrahoituksen kasvattamiseen.

Onnistuneen TKI-politiikan varmistaminen: yliopistot järjestelmän perustana

Helsingin yliopisto on vahvasti sitoutunut TKI-toiminnan kasvattamiseen sekä T&K-rahoitussuunnitelman linjauksiin. Rahoitussuunnitelmassa linjataan onnistuneesti muun muassa tieteellisen osaamisperustan varmistamisesta, ekosysteemien vahvistamisesta ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntämisestä.

Rahoitussuunnitelman linjaamaa kokonaisuutta ei kuitenkaan ole budjettipäätöksissä vielä huomioitu riittävän monipuolisesti, eikä suunnitelman vaatimaan ennakoitavuuteen ja pitkäjänteisyyteen ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Ilman yliopistojen valtionrahoituksen lisäämistä niiden oma perusrahoitus tulee jäämään jälkeen muuten voimakkaasti kasvavasta T&K-rahoituksesta. Tällä on väistämättä vaikutuksia, kun TKI-hankkeiden määrän lisääntyessä yliopistojen maksamien omarahoitusosuuksien osuus kasvaa. Samalla sekä tutkimushankkeisiin, yritysysteistyöhön että tutkimusinfrastruktuurien ylläpitoon tarvitaan yhä enemmän resursseja. Yliopistojen resursointi on avainkysymys koko TKI-järjestelmän kestävyysnäkökulmasta. Jos tieteelliseen tutkimukseen ei panosteta, uudelta kehittämis- ja innovaatiotoiminnalta putoaa ajan myötä pohja pois.

HY/14210/00.13.00/2024
10.10.2024

Yliopistojen rahoitusta on mahdollista nostaa rahoituslain puitteissa osoittamalla lisärahoitusta yliopistojen perusrahoitukseen ja kohdentamalla rahoitus T&K-toimintaan budjettikirjauksella.

Valtionrahoituksen jakoperusteena tulisi hyödyntää yliopistojen rahoitusmallin tutkimusindikaattoreita, jolloin varmistettaisiin symmetrisyys TKI-politiikan tavoitteiden kanssa. Rahoitus mahdollistaisi ennakoitavan ja pitkäjänteisen rahoituksen paitsi tutkimustoiminnan perustan ylläpitoon myös yliopistoissa tuotetun tutkimustiedon hyödyntämiselle ja esimerkiksi hautomotoiminnan pyörittämiselle, josta enemmän alla.

Yritysyhteistyötä ja tiedon hyödyntämistä tarvitaan yhä enemmän

Yliopisto on tyytyväinen siihen, että T&K-rahoituksen kasvu näkyy kilpaillussa tutkimusrahoituksessa ja sekä tutkimusinfrastruktuurien tuessa. Sekä Suomen Akatemian kasvavat tutkimusrahoituksen myöntövaltuudet että tutkimusinfrastruktuuripanostukset Akatemian, mutta myös CSC:n ja VTT:n kautta vahvistavat koko suomalaista tiedekenttää. Toimivat infrastruktuurit ovat elinehto nykytutkimukselle tieteenalasta riippumatta. Suomen Akatemian tutkimusrahoituksella on suuri merkitys kilpailukykyisen tutkimuksen ja tutkimusympäristöjen rakentamisessa ja ylläpidossa. On kuitenkin huomioitava, että kansallisesti tuettujen infrastruktuurien lisäksi yliopistot ylläpitävät laajalaaisesti eri tieteenaloja palvelevia kansainvälisiä, yhteiskäyttöisiä infrastruktuureja, jotka eivät saa merkittävää ulkopuolista tukea.

Uuden tutkimustiedon hyödyntäminen ei tapahdu automaattisesti, eikä se siirry yrityksiin ilman aktiivista tukea. Keskeinen tekijä TKI-politiikan uuden suunnan onnistumisessa on se, miten tehokkaasti tutkimusorganisaatioiden ja yritysten yhteistyö saadaan kasvamaan. Merkittävä määrä T&K-rahoitusta ohjataan sen vuoksi sekä aiemmilla päätöksillä että talousarvion myötä Business Finlandille yritysrahoitukseen. Tämä tulee lisäämään yhteistyötä tutkijoiden kanssa, kunhan rahoitusehdot ja -kriteerit todella tukevat yliopistovetoista tutkimusyhteistyötä sekä edellyttävät yksityisen sektorin kasvavia, omia investointeja TKI-toimintaan.

Jotta tutkimuksen hyödyntäminen ja ideoiden kehittäminen todella tehostuisi, tarvitaan toimenpiteitä myös yliopistoissa. Yliopistot tarvitsevatkin nyt rahoitusta tutkimuksen valorisaatioon – tutkijoiden hyödyntämisoosaamisen kasvattamiseen, tutkimuspohjaiseen kehittämiseen sekä yritysyritysteistyön monipuoliseen tukeen.

Helsingin yliopiston kehittämistoiminta koostuu tutkimuksesta syntyvien innovaatioiden edistämisestä ja esikaupallistamisesta. Toimintaan kuuluu hautomotoimintoja, proof of concept-rahoitusta ja yritysyritysteistyön palveluja. Tutkimusperustaisten innovaatioiden kaupallistaminen on vuodesta 2015 alkaen synnyttänyt 27 uutta yritystä, joiden yhteenlaskettu markkina-arvo oli 332 miljoonaa euroa elokuussa 2024. Lisäksi yliopisto laajentaa kehittämistoimintaa myös opiskelijoiden tutkimuspohjaisten ideoiden kehittämiseen kohti kaupallista toimintaa. Yliopiston näkemyksen mukaan T&K-rahoitusta tulisi kohdentaa tällaiseen hyödyntämistoimintaan ja kapasiteetin vahvistamiseen. Nykyisellään yliopistoilla ei ole erillisiä resursseja kehittämiseen ja hyödyntämiseen, vaan toimintaa tehdään ulkoisella hankerahoituksella tai hyvin rajatuin voimavaroin.

Lopuksi kiitämme talousarvion kirjauksista aloituspaikkojen lisäämiseen työvoimapula-aloille.

Kirjaukset eivät kuitenkaan vielä riitä koulutustason nostoon 50 prosentin tavoitteeseen. Tarvittavista toimenpiteistä pitäisi tehdä yli vaalikausien ulottuva suunnitelma. Yliopisto kannustaakin eduskuntaa ja hallitusta aloittamaan keskustelun siitä, miten osaajapulaan vastataan pitkäjänteisesti.